

گفت‌وگو
با عوامل نمایش
«شهرک»

تئاتری برای ایستادن در برابر فراموشی و فرسودگی

علیرضا مهران،
کارگردان:

تئاتر در روزهای بحران، گفت‌وگو
را زنده نگه می‌دارد

اتفاقات روز تطبیق دهیم. «شهرک» از ابتدا درباره اضطراب، تنهایی و امید بود و شاید امروز مخاطب این مفاهیم را عمیق‌تر و شخصی‌تر تجربه کند.

○ در شرایط بحرانی، بعضی معتقدند تئاتر باید مرهم باشد و بعضی دیگر می‌گویند باید آینه‌ای بی‌رحم مقابل جامعه بگیرد. «شهرک» به کدام نگاه نزدیک‌تر است؟

به گمان من تئاتر نه مرهم صرف است و نه صرفاً آینه‌ای بی‌رحم. تئاتر باید حقیقت را با صداقت روایت کند. اگر این صداقت تلخ باشد، باید تلخی را نشان دهد و اگر روزنه‌ای از امید وجود داشته باشد، آن را هم پنهان نکند.

○ شما تصمیم گرفتید اجرای نمایش را در همین روزها آغاز کنید. آیا حفظای به تعویق اجرا فکر کردید یا احساس کردید اتفاقاً اکنون زمان ضروری‌تری برای گفت‌وگو با مخاطب است؟

طبیعتاً این دغدغه وجود داشت، اما در نهایت احساس کردم تئاتر دقیقاً در روزهایی که جامعه بیش از همیشه به گفت‌وگو نیاز دارد، معنا پیدا می‌کند. شاید نتواند مشکلی را حل کند، اما می‌تواند فضایی برای همدلی و اندیشیدن ایجاد کند.

○ در سال‌های اخیر بسیاری از اجراها به سمت تصویرسازی و زیبایی‌شناسی بصری رفته‌اند. برای شما در «شهرک» مهم‌تر بود که مخاطب داستان را دنبال کند یا تجربه‌ای حسی از اجرا داشته باشد؟

برای من این دوا هم جدا نیستند. تصویر زمانی ارزشمند است که در خدمت روایت باشد و روایت زمانی تأثیرگذار می‌شود که مخاطب آن را با تمام حواسش تجربه کند. تلاش کردم میان این دو تعادل برقرار شود.

○ در نمایش‌های شما معمولاً فرم و تصویر اهمیت زیادی دارد. در «شهرک» فرم صرفاً ابزار روایت است یا خودش بخشی از معنای اثر را می‌سازد؟

در «شهرک» فرم بخشی از معناست. طراحی صحنه، نور و تصویر صرفاً برای زیبایی نیستند؛ آن‌ها جهان ذهنی شخصیت‌ها را کامل می‌کنند و کمک می‌کنند مخاطب تنها داستان را نبیند، بلکه آن را احساس کند.

○ مرز میان واقعیت اجتماعی و جهان استعاری نمایش را چطور تعریف

علیرضا مهران این روزها نمایش «شهرک» را روی صحنه دارد؛ نمایشی که از دل یک موقعیت نمایشی، به اضطراب، وجدان، امید و انتخاب‌های انسان امروز می‌پردازد. او معتقد است تئاتر در روزهای بحران، نه قرار است نسخه‌ای برای درمان باشد و نه صرفاً تصویری تلخ از واقعیت ارائه دهد، بلکه باید فضایی برای گفت‌وگو و همدلی بسازد. مهران در گفت‌وگو با روزنامه صبا از جهان «شهرک»، نسبت فرم و روایت، تجربه کار با بازیگران و ضرورت اجرای تئاتر در روزهای دشوار می‌گوید.

○ «شهرک» عنوانی است که هم می‌تواند یک جغرافیا باشد و هم یک وضعیت ذهنی. شما در این نمایش بیشتر درباره یک مکان حرف می‌زنید یا درباره انسانی که در آن مکان گرفتار شده است؟

برای من «شهرک» بیش از آنکه یک جغرافیا باشد، یک وضعیت است؛ وضعیتی که انسان در آن میان گذشته، وجدان، قدرت و بقا گرفتار می‌شود. مکان تنها بستری است برای روایت این کشمکش درونی و آنچه در نهایت برای من اهمیت دارد، انسان و انتخاب‌های او است.

○ این نمایش در روزهایی روی صحنه رفته که جامعه با اضطراب، ناامنی و فرسودگی روانی روبه‌روست. آیا این همزمانی باعث شد نگاه شما به اجرا یا حتی خوانش مخاطب از اثر تغییر کند؟

بی‌تردید شرایط امروز بر نحوه دریافت مخاطب تأثیر می‌گذارد. اما ما تلاش نکردیم اثر را با

نمایش «شهرک» از یک مکان آغاز می‌شود، اما خیلی زود از مرزهای یک جغرافیا عبور می‌کند و به تصویری از وضعیت انسان تبدیل می‌شود؛ انسانی که میان خاطرات گذشته، فشارهای امروز، ترس از آینده و ضرورت انتخاب کردن گرفتار است. در این اثر، «شهرک» نه فقط مجموعه‌ای از دیوارها و فضاهای محدود، بلکه استعاره‌ای از جهانی است که آدم‌ها در آن با خود، دیگری و شرایط پیرامونشان مواجه می‌شوند. این نمایش با تکیه بر زبانی میان واقعیت و استعاره، تلاش می‌کند به جای بازنمایی مستقیم اتفاقات اجتماعی، به ریشه‌های انسانی تجربه‌هایی چون اضطراب، تنهایی، قدرت، وجدان و امید نزدیک شود. «شهرک» جهانی می‌سازد که در آن فرم، تصویر، نور، حرکت و بازی بازیگران تنها عناصر زیبایی‌شناسانه نیستند، بلکه هر کدام بخشی از روایت و معنای اثر را شکل می‌دهند؛ روایتی که مخاطب را دعوت می‌کند نه فقط شاهد یک داستان، بلکه شریک یک تجربه حسی و فکری باشد. در روزگاری که بسیاری از مخاطبان با ذهنی خسته و پر از دغدغه وارد سالن تئاتر می‌شوند، «شهرک» تلاش می‌کند فضایی برای مواجهه، تأمل و گفت‌وگو ایجاد کند؛ تئاتری که نه صرفاً به دنبال ارائه پاسخ است و نه قصد دارد تصویری یک‌بعدی از بحران ارائه دهد. این اثر با نگاه به انسان در موقعیت‌های دشوار، از انتخاب‌هایی می‌گوید که شخصیت‌ها را تعریف می‌کنند و از امیدی که حتی در تاریک‌ترین موقعیت‌ها می‌تواند امکان ادامه مسیر را فراهم کند. نمایش «شهرک» هر شب ساعت ۲۱ در تالار استاد سمندریان روی صحنه می‌رود و با بهره‌گیری از ترکیب عناصر نمایشی و تصویری، مخاطبان را به تماشای جهانی دعوت می‌کند که در مرز میان واقعیت و استعاره شکل گرفته است. این پرونده نگاهی دارد به زوایای مختلف این اجرا؛ از دغدغه‌های شکل‌گیری اثر و نگاه کارگردان تا تجربه بازیگرانی که در ساختن جهان «شهرک» نقش دارند.

سروین دهقان
گفت‌وگو

